

مقاله پژوهشی - فصلنامه علمی ربیافت

سال شانزدهم، شماره ۵۸، بهار ۱۴۰۱
صفحه ۲۳۵ تا ۲۵۵

رویکرد انتقادی به سند برجام براساس مدل فراگفتمانی هایلند (۲۰۰۵)

رامین زندی / دانشجوی دکتری زبان شناسی همگانی، دانشکده علوم انسانی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران، raminzandi2019@gmail.com

محمدحسین شرفزاده / استادیار گروه زبان شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران، نویسنده مسؤل، h.sharafzadeh@gmail.com

آمنه زارع / استادیار گروه زبان شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران، A86.zare@yahoo.com

چکیده

پژوهش حاضر از چارچوب نظری فراگفتمانی هایلند برای تحلیل تعامل میان متن برجام و دیدگاه‌های مرتبط با آن پرداخته شده است. مطابق با این الگو یک متن می‌تواند ابزارهای فراگفتمانی آن صرفاً واژه نباشد و نویسنده ممکن است از یک گروه، بند یا حتی جمله برای ابزار فراگفتمانی خود استفاده کند، بخصوص اگر متن در حوزه سیاست باشد از واژه فراتر رفته و جمله را در بر می‌گیرد. سؤالی که مطرح است اینکه نگرش‌های یقین‌نما و تردید‌نما چگونه دیدگاه‌ها نسبت به برجام را به عنوان یک سند بین‌المللی تحت تأثیر قرار می‌دهد؟ یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که فراوانی نگرش یقین‌نما از ابزارهای فراگفتمانی در کل پیکره بیش از سایر متغیرهای کلامی بوده است، و همچنین یافته‌ها در دو گروه منتقدان زن و مرد از حیث فراوانی ابزارهای فراگفتمانی در نقدهای مردان بیش از زنان بوده است و به این ترتیب رویکرد جنسیت‌گرا در خصوص زبان و کاربرد آن نیز تقویت می‌گردد، و همچنین بیش از این که به طرفین سند و توافقنامه توجه شود به متن سند توجه کامل شد و با وجود اینکه نگرش یقین‌نما درصد فراوانی بیشتری را به خود اختصاص داده است، اما در عمل و واقعیت نتیجه‌ای معکوس داده است. روش مورد استفاده در پژوهش حاضر، ترکیبی از روش کیفی و کمی است.

کلیدواژه: برجام، تحلیل فراگفتمان، جمهوری اسلامی ایران، ۵+۱.

تاریخ تأیید ۱۳۹۹/۰۳/۱۷

تاریخ دریافت ۱۳۹۹/۰۱/۲۷

مقدمه

مسأله مذاکرات هسته‌ای میان ایران و کشورهای غربی مدت زیادی است که به‌عنوان بخش مهمی از فعالیت‌های دستگاه دیپلماسی ایران در جریان است. مباحث مربوط به مذاکرات هسته‌ای که از سال ۲۰۰۳ و با پی بردن آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نسبت به فعالیت‌های ایران آغاز شد، شروع روندی طولانی مدت است که تاکنون نیز ادامه دارد. در این میان، توافقات و تعهدات متعددی نیز حصول شده است که هرکدام به دلایلی یا نقض شده و یا اینکه از چرخه تعهدات حذف شده است. با این اوصاف، توافق برجام (برنامه جامع اقدام مشترک) که در دولت حسن روحانی و میان ایران و ۵ کشور عضو شورای امنیت سازمان ملل متحد و آلمان انجام شد، حاکی از دور جدیدی از توافقات بین‌المللی است که می‌توانست نشانگر غلبه دیپلماسی بر سایر ابزارهای مورد استفاده در عرصه روابط بین‌المللی باشد.

آنچه مهم است نگرش‌ها، طرز نگاه و همچنین درک متفاوت و یا مشابه بازیگران درگیر در این توافق است که به سطح افکار عمومی نیز کشیده شده است. بدین معنا که تعامل نویسنده با خواننده از یک منظر، مفهومی آسان به شمار می‌آید. سادگی این مفهوم در آن است که کم و بیش هر نویسنده‌ای می‌داند که متن را برای مخاطبانی تقریباً مشخص می‌نویسد، از این رو ساختار و محتوای آن را متناسب با مخاطبان فرضی‌اش تنظیم می‌کند. همچنین، نویسنده می‌داند که متن بستری است برای بیان مواضع او و فرصتی است تا خواننده را با خویش همراه کند. از منظری دیگر، تعامل مفهومی انتزاعی و پیچیده است، زیرا همگان بطور کامل با معیارهای دقیق و عینی مربوط به تعامل نویسنده و خواننده آشنا نیستند و اظهار نظر درباره چگونگی تعامل میان نویسنده و خواننده، اغلب با دیدگاه‌های شخصی و سلیقه‌ای همراه بوده است. در این راستا نویسنده پژوهش خود را بر روی سند برجام و مقالات مرتبط با آن آغاز کرده و ابزارهای گفتمانی مرتبط با تعامل نویسنده و مخاطب را باز نموده است. بر اساس سند برجسته برجام گروه ۱+۵ (چین، فرانسه، آلمان، روسیه انگلستان و آمریکا با نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست‌های داخلی) و جمهوری اسلامی ایران از این برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) رونمایی کردند که برحسب آن، برخی تعهدات ایران و برخی تعهدات کشورهای مقابل در آن دیده می‌شود.

در راستای تعهد برجام، جمهوری اسلامی ایران به شکل تاریخی تضمین خواهد نمود برنامه هسته‌ای ایران منحصراً صلح‌آمیز است، و یک تغییر بنیادین در نگرش‌های این

کشورها به این موضوع رقم می زند، استقبال می نمایند. آنها انتظار دارند که اجرای کامل این برجام در جهت مثبت به صلح و امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی کمک نماید. ایران مجدداً تایید می نماید که این کشور تحت هیچ شرایطی پی جستجو، توسعه و یا کسب سلاح‌های هسته‌ای نخواهد بود (متن سند برجام : ۲).

محققان، علاقه‌مند به بحث تحلیل کلام و متن در جستجوی یافتن به این سوال هستند که کلام یا متن چگونه تولید و تحلیل می‌گردد؟ آیا موقعیت و جهان پیرامون متن است که معنی را تعیین می‌کند یا خود متن به تنهایی می‌تواند نمایانگر معنی باشد؟ در راستای بررسی پرسش‌ها و خلاءهای موجود است که نگارنده پژوهش حاضر براساس الگوی نظری هایلند ۲۰۰۵ تصویری عینی از سند برجام را ارائه می‌دهد و به این منظور سند برجام و ۱۰ مقاله نقد منتشر شده در مورد برجام بعنوان پیکره پژوهش انتخاب شده و فراوانی سه متغیر کلامی شامل نگرش نما، تردیدنما و یقین‌نما را بررسی می‌کند تا به ارزیابی دقیقی در مورد سند برجام و مقالات مرتبط با آن درباره نقد و بررسی متغیرها دست یابد و بتوان نیز به دیگر موارد پژوهش‌های مشابه تعمیم داد.

۱-۱. پیشینه تحقیق

اکبریان (۱۳۹۱) در مقاله خود به تحلیل انتقادی گفتمان پرداخته و با توجه به تحلیل انتقادی گفتمان و خاستگاه آن هنگام ورود به مطالعات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی توسط متفکران، جایگاه گفتمان در ساختار جامعه سیاسی مذهبی ایران مورد بررسی قرار می‌دهد و سیر تدریجی شکل‌گیری گفتمان سیاسی ایران در عصر حاضر و روند تاثیرات این گفتمان در تحركات سیاسی منطقه از نکات اساسی مورد بحث در مقاله حاضر است. گفتمان، تحلیل گفتمان، کاربردهای ابزاری گفتمان و دیگر مباحث از جمله مواردیست که تلاش شده است. این مقاله به آن پرداخته شود و به برخی از دیدگاهها نظیر ون دایک و دایت و دیگر اندیشمندان علوم سیاسی اشاره می‌شود.

حسینی فر و امیری پریان (۱۳۹۳) در مقاله خود با عنوان تحلیل گفتمان به مثابه روش به نقل از فرکلارف از گفتمان، دو تعبیر آورده‌اند؛ یک تعبیر آن در قالب زبان و کلام و گفتار یا سخن می‌داند و تعبیر دیگران را فرازبانی قلمداد می‌کند و نقش زمینه و بسترهای فرهنگی و سیاسی و اجتماعی را در آن دخیل می‌داند، در تعبیر اول به صورت و شکل و فرم زبان توجه می‌شود و در تعبیر دوم به زمینه‌مندی یا دخالت عوامل برون‌زبانی (اجتماعی، فرهنگی و موقعیتی) یا فرازبانی توجه دارد.

عبدی (۱۳۸۸) تردیدنماها و یقین نماها را به ترتیب ذیل دو اصطلاح عبارات احتیاطی (hedges) و تأکیدها (boosters) معرفی کرده و این دو ابزار را در کنار سایر مقوله ها و راهبردهای فراگفتمانی از جمله گذرها (transitions)، چارچوب سازها (frame markers)، ارجاع های درون متنی (endophoric markers) و غیره بررسی کرده است. تسه و هایلند (۲۰۰۹) به منظور ارزیابی همبستگی میان متغیر جنسیت و استفاده از صورت های ناظر بر هویت فردی، ۵۶ مقاله ی نقد کتاب در نشریات معتبر دو رشته فلسفه و زیست شناسی را به همراه مصاحبه با منتقدان و سردبیران نشریات مورد نظر بررسی کردند. در هر رشته ۱۴ مقاله ی انتشار یافته توسط منتقدان مرد (در نقد هفت کتاب به قلم مردان و هفت کتاب به قلم زنان) و همچنین ۱۴ مقاله منتشر شده توسط زن (در نقد هفت کتاب به قلم مردان و هفت کتاب به قلم زنان) گردآوری شد. کل پیکره شامل ۶۱۰۰۰ واژه بود. محققان پیکره را با توجه به عناصری نظیر نگرش نماها، تردیدنماها، یقین نماها و همچنین ساخت هایی مانند جملات امری و پرسشی بررسی کردند و دریافتند که بطور متوسط در هر مقاله ی نقد ۵۰ عنصر شامل موارد فوق به کار رفته است. همچنین مشخص شد که مردان در بیان دیده گاهایشان بیش از زنان از کلمات و عبارات یقین نما استفاده کرده اند (تسه و هایلند، ۲۰۰۹).

پژوهش های ذکر شده هر کدام بخش هایی از رویکرد فراگفتمان و یا مسأله برجام را به صورت مجزا مورد توجه قرار داده اند. اما در پژوهش حاضر تلاش می شود تا با بهره گیری از چارچوب نظری هایلند به نقد و بررسی سند برجام و پژوهش های مرتبط با آن پرداخته شود.

۲-۱. روش تحقیق

روش مورد استفاده در این مقاله بصورت کمی و کیفی است، بدین ترتیب که مجموعه برجام (سند برجام و ۱۰ مقاله منتخب) مورد نظر بعد از مطالعه دقیق موارد سه گانه فراگفتمانی بر اساس الگوی هایلند (۲۰۰۵) مشخص شده و پس از آماده سازی پیکره سند برجام و مقالات، آنها را به سه بخش مقدمه، بدنه و نتیجه تقسیم شد. پس از بخش بندی سند برجام و همچنین بخش بندی هر یک از مقالات ایرانی، کلمات موجود در بخش های سه گانه هر مقاله شمارش شده و در این مرحله نیز متغیر جنسیت گرا در خصوص زبان و رویکرد آن در نظر گرفته شده و شمار کلمات مربوط به منتقدان زن و مرد بصورت جداگانه محاسبه گردیده است. سپس با استفاده از روش آماری درصد وقوع هر مورد از فراگفتمان ها بعد از مشخص

شدن در نمودارهای ترسیم شده نشان داده می‌شوند. به این طریق میزان بسامد آماری بکارگیری هر یک از انواع مختلف ابزارهای فراگفتمان توسط نویسنده مشخص می‌شود که این خود، در شناخت نویسنده و متن بسیار مهم است. شیوه جمع‌آوری اطلاعات به این صورت است که سند برجام به همراه ۱۰ مقاله دیگر که شامل (۵مقاله به قلم زنان نوشته شده و ۵ مقاله به قلم مردان نگاشته شده)، سه بار مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. نگارنده برای اینکه کاری مفید و قابل قبول ارائه دهد، در هر بار مطالعه این ۱۱ متن تنها یک مورد از فراگفتمان‌ها را فیش برداری نموده که روی هم رفته هر متن سه بار مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. با این روش آمار دقیق و قابل ملاحظه‌ای از همه موارد فراگفتمانی بدست می‌دهد که می‌تواند قابل اثبات و بررسی باشد.

۲- سند برجام و ده مقاله مرتبط با آن

سند برجام (برنامه جامع اقدام مشترک) به همراه ۱۰ مقاله بعنوان مواد استفاده شده در این تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرند، و در این نوشتار هر جا که سخن از مجموعه برجام به میان آمد همان سند برجام و ۱۰ مقاله مرتبط با این موضوع می‌باشد، این مواد شامل موارد زیر هستند:

- سند برجام (برنامه جامع اقدام مشترک) - متن فارسی (ترجمه شده)
- مقاله تأثیر برجام بر همکاری‌های امنیتی اتحادیه اروپا و ایران (نسا زاهدی) - فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی - پاییز ۹۵
- مقاله تحلیل زبانشناختی بازتاب برجام در گفتمان‌های رقیب بر اساس رویکرد انتقادی فرکلانف (زهره مظفری) - فصلنامه مطالعات زبان‌ها و گویش‌های غرب ایران - زمستان ۹۶
- مقاله ارتباط میان کمیته تحریم ۱۷۳۷ و کمیسیون مشترک در پرتو اجرای برجام (زهره سادات شارق) - فصلنامه پژوهش حقوق عمومی - زمستان ۹۵
- مقاله تأثیر برجام بر جایگاه ایران در معادلات غرب آسیا (کابک خیبری) - فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل - بهار ۹۶
- مقاله نسل جدید موافقت‌نامه‌های بین‌المللی: برجام (علیرضا ظاهری) - فصلنامه پژوهش حقوق عمومی - بهار ۹۷
- مقاله برجام، پرونده اتمی و بسترهای امنیتی سازی و غیرامنیتی سازی (فرزاد رستمی) - فصلنامه تحقیقات سیاسی بین‌المللی - تابستان ۹۵

- مقاله پیامدهای منطقه ای و بین المللی برجام: رویکردی استراتژیک (رضا خلیلی) - فصلنامه مطالعات راهبردی - تابستان ۹۵
- مقاله ماهیت برجام از منظر حقوق بین الملل (امید ملا کریمی) - فصلنامه مطالعات حقوق عمومی - بهار ۹۶
- مقاله کالبدشناسی مذاکره هسته‌ای ایران و آمریکا تا حصول برجام و تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ (حیب اله ابوالحسن شیرازی) - پژوهشنامه روابط بین الملل - تابستان ۹۴

۳- چارچوب نظری هایلند و سند برجام

۳-۱. ابزار فراگفتمانی تردیدنما

تردیدنما یکی از ابزارهای فراگفتمانی در الگوی هایلند (۲۰۰۵) می‌باشد. عبارات، مفاهیم، یا قیودی که در متن بکار رفته و شک و تردید نویسنده و یا خواننده را بیشتر کرده و در برخی موارد جنجال ساز و آشفتگی به بار می‌آورد. بخصوص اگر در حوزه سیاست و روابط دیپلماسی باشد. در این موارد زمینه برای گفتگو و بحث بیشتر فراهم می‌گردد و نتیجه - ای منفی یا مثبت در انتظار دارد.

تصمیم نویسنده به خودداری از اظهار نظر قطعی در خصوص یک مسئله به او این امکان را می‌دهد که به جای ارائه یک واقعیت حتمی، اطلاعات اراده شده خود را بصورت یک نظر و ایده بیان کند (هایلند، ۱۹۹۸). تردیدنمایی که فارسی زبانان به کار می‌برند یا بصورت قید می‌باشند نظیر "تقریباً"، "گویی"، "شاید" و یا بصورت مقوله‌های واژگانی مانند «به نظر رسید»، «امکان نداشتن» (فامیان، ۱۳۹۳). و یا در متنی سیاسی بصورت عبارات و جملات آشکار و پنهان نهفته است، که در ذیل ذکر گردیده است. در زبان انگلیسی، نیز برخی تردیدنماها شامل واژه‌هایی مانند possible, could, usually might است (هایلند، ۲۰۰۵).

یول (۲۰۱۰) معتقد است تردیدنماها، واژه‌ها یا عباراتی هستند که در متن به کار می‌روند تا نشان دهند نویسنده از درست و یا کامل بودن آنچه که می‌گوید، اطمینان کافی نداشته و با قاطعیت نمی‌تواند درستی آن را تأیید کند، بلکه فکر یا احساس می‌ند آنچه که بیان می‌کند، درست است. هایلند و فو (۲۰۱۴) استفاده از تردیدنماها را نشانه بی میلی نویسنده در به کار بردن اطلاعات قطعی می‌دانند، زیرا نویسنده با به کار بردن این واژه‌ها و عبارات قصد دارد فضای گفتگو را بین خود و خواننده ایجاد کند. بنابراین، نظر قطعی خود را تحمیل نمی‌کند. ابعاد تردیدنما می‌تواند به رابطه طرفین توافق نیز توجه نشان دهد. به عنوان مثال، درباره برجام

می تواند نشأت گرفته از فضای تخاصم میان جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده نیز باشد. زیرا در این راستا، باورهای سیاستگذاران کاملاً با متن سیاسی داخلی پیوند خورده که در آن دشمنی عمیق با ایران تعمیق یافته است (توتونچی و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۷). زیرا پروژه ایران هراسی، از ابتدای انقلاب و بدلیل تعارضات با قواعد حاکم بر نظام بین الملل شکل گرفته است (امینی و جاودانی مقدم، ۱۳۹۷: ۱۰۷). در راستای برطرف چنین تعارضاتی و همچنین جلوگیری از فعالیت های اتمی در سطح جهان، توافق میان ایران و قدرت های جهانی در قالب برجام حصول گردید.

۲-۳. سند برجام و نقد فراگفتمانی

در سند برجام که شامل پنج پیوست می باشد، مجموعاً تعداد ۴۵ مورد فراگفتمان تردیدنا دیده شده که نسبت به کل مجموعه برجام برابر با ۱۳٪ می باشد. برای مطالعه بهتر و فهم این نوع ابزار فراگفتمانی، ارائه مثال کمک شایانی به خواننده می کند. برای مثال:

ماشین های سانتریفیوژ که در چهار زنجیره بیکار قرار گرفته اند، ممکن است برای جایگزینی ماشین های خراب یا صدمه دیده در فردو برای تولید ایزوتوپ های پایدار مورد استفاده قرار گیرد (سند برجام، ص ۳۰)

۱+۵ و ایران به این تفاهم مشترک رسیدند که برای توسعه و تکمیل طراحی نهایی، پارامترهایی که در طراحی مفهومی بیان شده است می تواند احتمالاً دستخوش تغییر و تنظیم ضروری شود (سند برجام: ۲۰)

ایران می تواند راه های جایگزین برای حل نگرانی های آژانس پیشنهاد نماید که آژانس را قادر سازد تا عدم وجود مواد و فعالیت های هسته ای و یا فعالیت های مغایر با برجام در مکان مورد سوال را راستی آزمایی کند که بایستی به سرعت و دقت مورد توجه قرار گیرد (سند برجام: ۳۷)

به علاوه در مجموعه برجام (سند برجام و ۱۰ مقاله مرتبط) فراگفتمان تردیدنا با آمار ۱۸۹ جمله ۱۹٪ داده را به خود اختصاص داده است که مثلهایی از این متغیر کلامی را در ادامه ذکر می نمایم. برای مثال:

با وجود اینکه من خوش بین نبودم به مذاکره با آمریکا، با این مذاکرات موردی، مخالفت نکردم، موافقت کردم. از مذاکره کنندگان هم با همه وجود حمایت کردم... (کالبدشکافی مذاکره هسته ای ایران و آمریکا، رهبرانقلاب اسلامی: ۱۶)

اظهارات دو پهلو و سیاسی آمانو درباره پرونده ایران شباهت بسیار زیادی با نحوه ی رویارویی آژانس بین المللی انرژی اتمی با پرونده دارد (تحلیل زبانشناختی بازتاب "برجام" در گفتمان های رقیب بر اساس رویکرد انتقادی فرکلاف: ۷۲)

ایران باید این موضوع را بپذیرد که بازگشت واقعی آن به عرصه جهانی با امضای توافق هسته‌ای نیست، بلکه با چشم پوشی از ایفای نقش شرارت در روابط بین الملل است. ایران باید از توهم سیطره بر منطقه بیرون بیاید (کالبدشناسی مذاکره هسته‌ای ایران و آمریکا تا حصول برجام و تصویب قطعنامه ۲۲۳۱: ۲۸)

جمهوری اسلامی ایران از قابلیت بالایی برای همکاری با اتحادیه اروپا در مقابله با تهدیدات امنیتی پیش‌رو برخوردار است (تأثیر برجام بر همکاری‌های امنیتی اتحادیه اروپا و ایران: ۳۶)

آقای جک گلد اسمیت بیان می‌کند که برجام یک موافقت نامه ساده و اجرایی نیست، بلکه یک توافق سیاسی صرف است که "تعهدات الزام آور حقوقی پدید نمی‌آورد، هر چند از قدرتی هنجارمند در بستر سیاسی (یا اخلاقی) برخوردار است" (نسل جدید موافقت‌نامه‌های بین المللی، برجام: ۱۶۷)

با اینکه ایران هیچ‌گاه مهم‌ترین بازیگر خارجی بانفوذ در جمهوری‌های قفقاز جنوبی نبوده است، این گمان قوی وجود دارد که با برچیده شدن تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران و عادی‌سازی روابط ایران این کشور با غرب، نقش و نفوذ تهران در منطقه به طور چشمگیری افزایش یابد و موازنه قدرت در قفقاز جنوبی تغییر کند (سیاست خارجی عمل‌گرایانه ایران در قفقاز جنوبی در فضای پسابرجام: ۳۵)

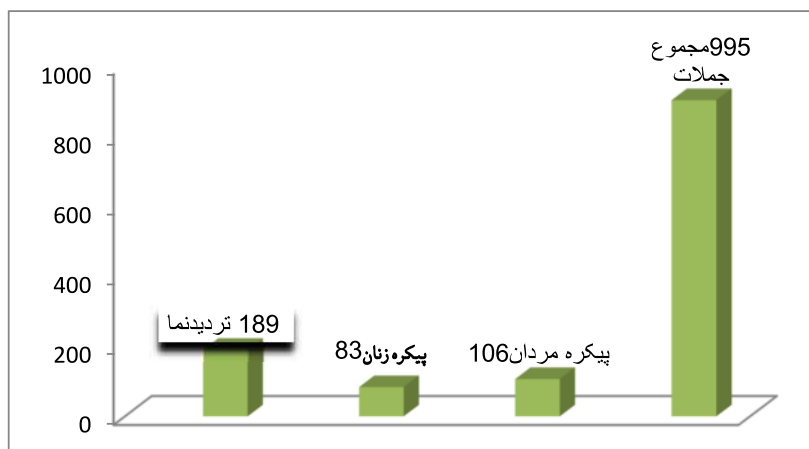
بررسی ابزار فراگفتمانی تردید نما بصورت نمودار و جدول که حاکی از درصد وقوع ابزار فراگفتمانی بررسی شده در مجموعه برجام می‌باشد.

جدول شماره (۱) درصد و تعداد داده‌ها ابزار فراگفتمانی تردید نما در مجموعه بررسی

شده

شمار جملات	پیکره مردان	پیکره زنان	درصد اختصاص داده شده	تردید نما
۹۹۵	۱۰۶ (۱۱٪)	۸۳ (۸٪)	۱۹٪	۱۸۹

نمودار شماره (۱) فراوانی خام موارد بررسی شده و مقایسه پیکره زنان و مردان



۳-۳. ابزار فراگفتمانی یقین نما

همانطور که از واژه پیدا است یقین نما حاکی از اطمینان نویسنده و تأکید او بر معانی و پاره گفت‌ها است. عبارت‌های تأکیدی که برای میزان ارزش‌های یک پدیده یا قطعیت خود در خصوص یک گزاره استفاده می‌شود. یقین نماها واژه‌ها و عبارت‌هایی هستند که نویسنده با استفاده از آنها اطمینان خود را از آنچه که در متن می‌گوید، بیان می‌کند و مشارکت با موضوع و همبستگی خود با مخاطب را نشان می‌دهد (هایلند، ۲۰۰۵). بدین ترتیب، این واژه‌ها در مقابل تردیدنماها قرار می‌گیرند و به نویسنده کمک می‌کنند تا نوشته خود را با اطمینان بیشتری بیان کنند. «بایدها و نبایدها»، «به طور قطع»، «مجبور بودن»، «بایسته است»، «یقیناً»، «لازم است» برخی از این یقین نماها هستند. (هایلند، ۲۰۰۵). و همچنین جملاتی که از خواندن متن و فهم آن مفهوم و معنای یقین نما درک گردد. جملاتی که خواندن متن و عبارات آن هیچ شک و تردیدی را به همراه ندارد و یقین و حقیقتی در آن نهان می‌باشد. در این قسمت مثال‌هایی در ذکر و توضیح این عنوان آمده است. واژه‌هایی مانند *clearly, obviously, surely* را در انگلیسی جزء یقین نماها می‌دانند.

تردیدنماها و یقین نماها، میزان کاهش و یا افزایش قدرت تحمیل بیان نویسنده در متن را نشان می‌دهند. گاهی تردیدنماها و یقین نماها را بطور همزمان می‌توان در یک گفتمان یافت. استفاده هم زمان نویسنده از هر دو شیوه، نشان دهنده آن است که نویسنده می‌خواهد با استفاده از این شیوه بلاغی تأثیر متفاوتی در متن خود ایجاد کند. ترکیب تردیدنماها و یقین

نماها در یک متن، اعتبار بخش‌های مختلف یک بحث و تأثیر ادعای نویسنده را افزایش می‌دهد (هایلند، ۱۹۹۸).

در مجموعه برجام (شامل سند برجام و مجموع ۱۰ مقاله مرتبط) مجموعاً تعداد ۴۵۷ مورد فراگفتمان یقین‌نما بصورت جمله دیده شده، که برابر با ۴۶٪ می‌باشد.

برای مثال: گروه ۵+۱ و ایران متعهد هستند که این برجام را با حسن نیت و در فضایی سازنده، بر مبنای احترام متقابل اجرا نمایند و از هر گونه اقدام مغایر با نص، روح و هدف این برجام که اجرای موفقیت آمیز آن را مختل سازد، خودداری کنند (سند برجام، ص ۱۵) گروه ۵+۱ و ایران در خصوص گام‌های لازم برای تضمین دسترسی ایران در حوزه‌های تجارت، فن آوری، مالی و انرژی توافق خواهند کرد (سند برجام: ۱۶)

تبدیل هر موضوعی در عرصه سیاست به تششی سیاسی، آن را تبدیل به بحرانی فرسایشی در نظام بین‌الملل می‌کند، چرا که عرصه سیاست عرصه کشمکش بین بازیگران مختلف است (تأثیر برجام بر جایگاه ایران در معادلات غرب آسیا: ۸۴)

خاورمیانه مکانی است که با وجود تأثیرپذیری شدید از سطح متغیر امنیت جهانی، هم در دوره جنگ سرد و هم پس از آن، طی چند دهه گذشته همواره از یک سطح امنیتی مستقل برخوردار بوده است (برجام، پرونده اتمی و بسترهای امنیتی سازی و غیرامنیتی سازی: ۱۹۸) ایران بعد از سال دهم زیرساخت‌های ضروری برای نصب ماشین ساترنیفیوژ IR-8 را در سالن B نظنز را آغاز خواهد کرد (سند برجام: ۳۱)

تعامل منطقه با مناطق همسایه، زمانی اتفاق می‌افتد که یک مجموعه فاقد قدرت جهانی است ولی همسایه یک قدرت جهانی است و می‌تواند در یک جهت اتصالات بین منطقه ای قوی برقرار کند (تأثیر برجام بر همکاری‌های امنیتی اتحادیه اروپا و ایران: ۳۷). (به نقل از بوزان و ویور ۱۳۸۸)

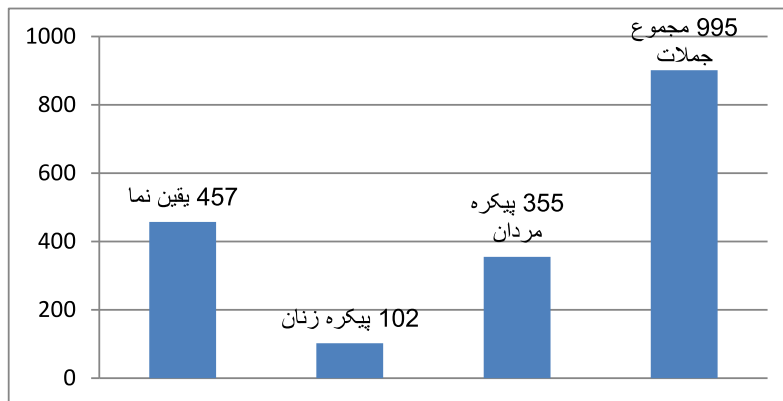
بررسی ابزار فراگفتمانی یقین‌نما بصورت نمودار و جدول ۴-۲ که حاکی از درصد وقوع ابزار فراگفتمانی بررسی شده در مجموعه برجام می‌باشد.

جدول شماره (۲) درصد و تعداد داده‌ها ابزار فراگفتمانی یقین‌نما در مجموعه بررسی

شده

یقین‌نما	درصد اختصاص داده شده	پیکره زنان	پیکره مردان	شمار جملات
۴۵۷	۴۶٪	۱۰۲ (۱۰٪)	۳۵۵ (۳۶٪)	۹۹۵

نمودار شماره (۲) فراوانی خام موارد بررسی شده و مقایسه پیکره زنان و مردان



۴-۳. ابزار فراگفتمانی نگرش نما

ابزاری است که دیدگاه و نگرش نویسنده یا مخاطبین دو سوی جریان را در رابطه با موضوعی در قالب معانی پاره گفتارها بیان می‌نماید. برای نگرش نماها تقسیم‌بندی خاصی نیست، اما نگرش نما می‌تواند دارای بار منفی یا مثبت باشد. مثل سایر ابزارهای فراگفتمانی ذکر شده در موارد فوق متن می‌تواند صرفاً واژه نباشد و نویسنده ممکن است از یک گروه، بند یا حتی جمله برای ابزار فراگفتمانی خود استفاده کند. نویسنده با این کار نگرش خود را در تمام متن با خواننده به اشتراک می‌گذارد و اغلب با به کار بردن این گونه واژه‌ها احساس خود را نسبت به موضوع متن و اهمیت آن نشان داده است، این احساس و هیجانات را به خواننده منتقل می‌کند و او را در موقعیت موافقت با خود قرار می‌دهد (هایلند، ۲۰۰۵). در فارسی، کلمات و افعالی مانند خوشبختانه/متأسفانه، مناسب/نامناسب، موافق/مخالف، امیدوار بودن و در انگلیسی واژه‌هایی مانند *agree, prefer, hopefully, (un)fortunately* جزء نگرش نماها هستند.

جدول (۳) نشان می‌دهد که ابزار فراگفتمانی نگرش نما در متن سند برجام مجموعاً تعداد ۱۱۰ مورد دیده شده، که برابر با ۱۱٪ می‌باشد. و در مجموعه برجام ۳۴۹ مورد جمله نگرش نما یافت شده که در مجموع ۳۵٪ ابزار فراگفتمانی نگرش نما را به خود اختصاص داده است. در زیر مثال‌هایی از ابزار فراگفتمانی نگرش نما در سند برجام و دیگر مقالات مرتبط آورده شده است.

ماشین‌های سانتریفیوژ که در چهار زنجیره بیکار قرار گرفته اند، ممکن است برای جایگزینی ماشین‌های خراب و یا صدمه دیده در فردو برای تولید ایزوتوپ پایدار مورد استفاده قرار گیرند (سند برجام، ص ۳۰)

در پیشبرد اجرای برجام، اگر آژانس نگرانی‌هایی در رابطه با مواد یا فعالیت‌های اعلام نشده یا فعالیت‌های مغایر با برجام در محل‌هایی که تحت موافقت نامه جامع پادمان یا پروتکل الحاقی اعلام نشده‌اند، داشت. آژانس به ایران اساس و پایه‌های چنین نگرانی‌هایی را ارائه نموده و درخواست شفاف‌سازی می‌نماید (سند برجام، ص ۳۷)

برجام بستر مناسبی را برای همکاری‌های بیشتر و دوطرفه میان اعضای اتحادیه اروپا و ایران فراهم ساخت.

(تأثیر برجام بر همکاری‌های امنیتی اتحادیه اروپا و ایران، ص ۴۱)

ایران بیان داشته است که چنانچه تحریم‌ها جزئاً یا کلاً مجدداً اعلام شوند، ایران این امر را به منزله زمینه‌ای برای توقف کلی یا جزئی تعهدات خود وفق این برجام قلمداد خواهد نمود (سند برجام: ۱۸)

۱+۵ و ایران به این تفاهم مشترک رسیدند که برای توسعه و تکمیل طراحی نهایی، پارامترهایی که در طراحی مفهومی بیان شده است می‌تواند احتمالاً دستخوش تغییر و تنظیم ضروری شود، در عین حالی که اهداف و مقاصد پیش‌گفته و اصول مدرن‌سازی همچنان با برجا باقی بماند (سند برجام: ۲۰)

مطالب درج شده در روزنامه‌ها دارای وزن یکسان نیستند و روزنامه‌ها در همه مطالب خود نیز جهت‌گیری ایدئولوژیک ندارند و در این میان برخی قالب‌های ارائه خبر همچون تیترهای اصلی صفحه‌ی اول، سرمقالات، یادداشت‌های روز و ستون‌های ویژه از اهمیت ایدئولوژیک بیشتری برخوردارند (تحلیل زبانشناختی بازتاب برجام در گفتمان‌های رقیب بر اساس رویکرد انتقادی فرکلایف: ۶۴)

بررسی ابزار فراگفتمانی نگرش‌نما بصورت نمودار و جدول که حاکی از درصد وقوع ابزار فراگفتمانی بررسی شده در مجموعه برجام می‌باشد.

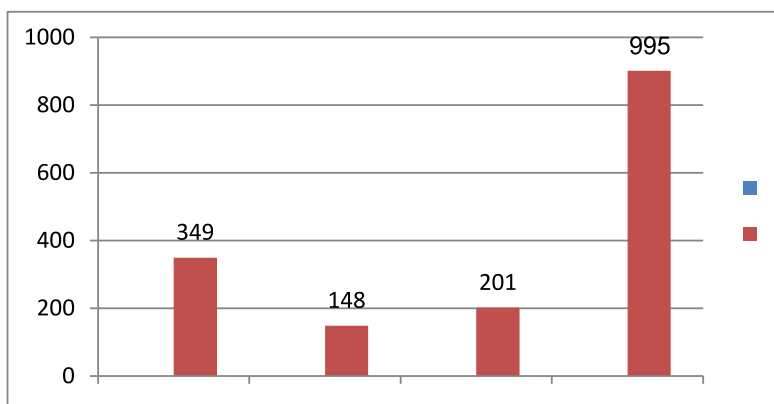
در واقع برجام به عنوان نتیجه مذاکرات هسته‌ای ایران و قدرت‌های جهانی نه صرفاً موضوع فنی یا حقوقی و نه حتی موضوعی صرفاً سیاسی یا امنیتی، بلکه موضوعی استراتژیک یا به تعبیر دیگر چنان کلان و جامع است که می‌تواند همه ابعاد موضوع را در

سطوح داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی تحت تأثیر قرار دهد (پیامدهای منطقه‌ای و بین‌المللی برجام، رویکردی استراتژیک: ۱۳۶-۱۳۷)

جدول شماره (۳) درصد و تعداد داده‌ها ابزار فراگفتمانی نگرش نما در مجموعه بررسی شده

نگرش نما	درصد اختصاص داده شده	پیکره زنان	پیکره مردان	شمار جملات
۳۴۹	۳۵٪	۱۴۸ (۱۵٪)	۲۰۱ (۲۰٪)	۹۹۵

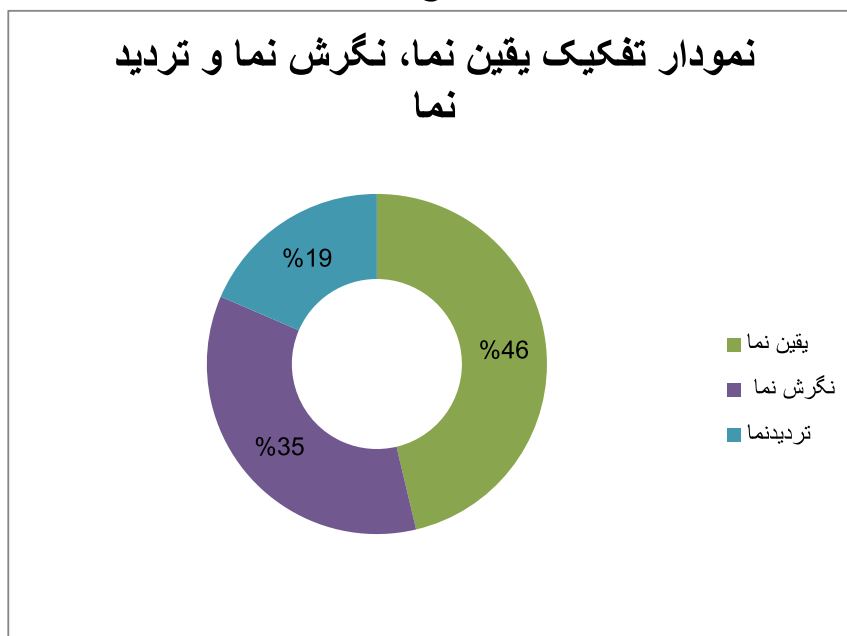
نمودار شماره (۳) فراوانی خام موارد بررسی شده و مقایسه پیکره زنان و مردان



جدول (۴) تجزیه و تحلیل اطلاعات و نتایج داده‌ها

ابزارهای فراگفتمانی	تعداد یافته شده	درصد اختصاص داده شده	پیکره زنان	پیکره مردان	شمار کل جملات
تردیدنما	۱۸۹	۱۹٪	۸۳ (۸٪)	۱۰۶ (۱۱٪)	۹۹۵
یقین نما	۴۵۷	۴۶٪	۱۰۲ (۱۰٪)	۳۵۵ (۳۶٪)	۹۹۵
نگرش نما	۳۴۹	۳۵٪	۱۴۸ (۱۵٪)	۲۰۱ (۲۰٪)	۹۹۵

نمودار (۴) تجزیه و تحلیل اطلاعات و نتایج داده‌ها



حال در پایان بصورت جامع و مبسوط هر کدام از ابزارهای گفتمانی را در هر یک از متون بررسی شده به تفکیک و با ذکر مثال در جداول ذیل می‌آوریم.

جدول (۵) بررسی ابزارهای کلامی متون بررسی شده بصورت جامع

ردیف	متون بررسی شده	یقین نما	نگرش نما	تردیدنما
۱	سند برجام (برنامه جامع اقدام مشترک) - متن فارسی (ترجمه شده)	۱۸۲	۱۱۰	۴۵
۲	مقاله تأثیر برجام بر همکاری های امنیتی اتحادیه اروپا و ایران	۳۱	۳۵	۱۴
۳	مقاله تحلیل زبانشناختی بازتاب برجام در گفتمان های رقیب بر اساس رویکرد انتقادی فرکلاف	۱۷	۱۰	۷
۴	مقاله ارتباط میان کمیته تحریم ۱۷۳۷ و کمیسیون مشترک در پرتو اجرای برجام	۲۸	۲۰	۱۷
۵	مقاله تأثیر برجام بر جایگاه ایران در معادلات غرب آسیا	۴۳	۳۲	۷
۶	مقاله سیاست خارجی عمل گرایانه ی ایران در قفقاز جنوبی پسابرجام	۲۷	۱۹	۱۳
۷	مقاله برجام، پرونده اتمی و بسترهای امنیتی سازی و غیرامنیتی سازی	۱۲	۲۷	۳۲

۸	مقاله پیامدهای منطقه ای و بین المللی برجام: رویکردی استراتژیک	۲۲	۲۴	۱۳
۹	مقاله ماهیت برجام از منظر حقوق بین الملل	۲۷	۱۹	۱۰
۱۰	مقاله کالبدشناسی مذاکره هسته‌ای ایران و آمریکا تا حصول برجام و تصویب قطعنامه ۲۲۳۱	۴۰	۳۳	۲۰
۱۱	مقاله روابط ایران با اروپا پس از خروج آمریکا از برجام	۲۸	۲۰	۱۱
جمع کل : ۹۹۵				۱۸۹

جدول (۶) مثال از ابزارهای فراگفتمانی در هر یک از متون بررسی شده

ردیف	متون بررسی شده	ابزار فراگفتمانی	مثال
۱	سند برجام (برنامه جامع اقدام مشترک) - متن فارسی (ترجمه شده)	یقین نما	گروه ۵+۱ و ایران در خصوص گام های لازم برای تضمین دسترسی ایران در حوزه های تجارت، فن آوری، مالی و انرژی توافق خواهند کرد.
		نگرش نما	ماشین های سانتریفیوژ که در چهار زنجیره بیکار قرار گرفته اند، ممکن است برای جایگزینی ماشین های خراب و یا صدمه دیده در فردو برای تولید ایزوتوپ پایدار مورد استفاده قرار گیرند.
		تودیدنما	ماشین های سانتریفیوژ که در چهار زنجیره بیکار قرار گرفته اند، ممکن است برای جایگزینی ماشین های خراب یا صدمه دیده در فردو برای تولید ایزوتوپ های پایدار مورد استفاده قرار گیرد.
۲	مقاله تأثیر برجام بر همکاری های امنیتی اتحادیه اروپا و ایران	یقین نما	تبدیل هر موضوعی در عرصه سیاست به تنش سیاسی، آنرا تبدیل به بحرانی فرسایشی در نظام بین الملل می کند، چرا که عرصه سیاست عرصه کشمکش بین بازیگران مختلف است.
		نگرش نما	اعضای اتحادیه اروپا به دنبال کاهش وابستگی هایشان در حوزه امنیتی - دفاعی به آمریکا می باشند.
		تودیدنما	جمهوری اسلامی ایران از قابلیت بالایی برای همکاری با اتحادیه اروپا درمقابل تهدیدات امنیتی پیش رو برخوردار است.
۳	مقاله تحلیل زبانشناختی بازتاب برجام در گفتمان های رقیب بر اساس رویکرد انتقادی فرکلان	یقین نما	پس از توافق برجام، شورای امنیت سازمان ملل با صدور قطعنامه ۲۲۹۴، از این توافق حمایت کرد و با گنجاندن آن در حقوق بین الملل عمل به برجام را به صورت قانونی الزام آور نمود .

			مطالب درج شده در روزنامه ها دارای وزن یکسان نیستند و روزنامه ها در همه ی مطالب خود نیز جهت گیری ایدئولوژیک ندارند و در این میان برخی قالب های ارائه خبر همچون تیترهای اصلی صفحه ی اول، سرمقالات، یادداشت های روز و ستون های ویژه از اهمیت ایدئولوژیک بیشتری برخوردارند.	نگرش نما
			مطالب درج شده در روزنامه ها دارای وزن یکسان نیستند و روزنامه ها در همه ی مطالب خود نیز جهت گیری ایدئولوژیک ندارند.	تودیدنما
۴	مقاله ارتباط میان کمیته تحریم ۱۷۳۷ و کمیسیون مشترک در پرتو اجرای برجام		دوازده سال است که شش دولت مقتدر جهانی که از لحاظ ثروت اقتصادی و غیره جزء کشورهای مقتدر دنیا محسوب میشوند- اینها نشسته اند در مقابل ایران، با هدف اینکه ایران را از پیگیری صنعت هسته‌ای خودش باز بدارند،	یقین نما
			رسیدن به توافق هسته‌ای با ایران یک زمینه تبلیغاتی خوب در اختیارات مقامات کاخ سفید قرار می دهد.	نگرش نما
			اگر توانسته باشیم با ایستادگی بر سر اهداف خود برخواست دشمن غلبه کنیم این مذاکره در چارچوب استکبار ستیزی و با حفظ این اصل اعتقادی پیش رفته است و اگر چنانچه دشمن توانسته باشد حرف زور خود را بر ما تحمیل کند مذاکره هسته‌ای در تضاد با اصل استکبار ستیزی بوده است.	تودیدنما
۵	مقاله تأثیر برجام بر جایگاه ایران در معادلات غرب آسیا		تبدیل هر موضوعی در عرصه سیاست به تنش سیاسی، آنرا تبدیل به بحرانی فرسایشی در نظام بین الملل می کند، چرا که عرصه سیاست عرصه کشمکش بین بازیگران مختلف است.	یقین نما
			در ارتباط با اینکه برجام چه تغییراتی در دیدگاه‌های ایران پدیده آورده است، اغلب محققین معتقدند، ایران همچنان به رفتارهای ستیزه جویانه خود مانند قبل از برجام ادامه داده است.	نگرش نما
			امنیتی سازی دلیل بر این دارد که چه بسا ما از هر تهدید ساده ای، یک تحلیل امنیتی بیرون آورده و بدین ترتیب، تهدیدات ساده را تا سطح ملی و تهدید امنیتی بالا ببریم.	تودیدنما
۶	مقاله سیاست خارجی عمل گرایانه ی ایران در قفقاز جنوبی پسابرجام		دسترسی تفلیس به بازارهای غربی از راه دریای سیاه، گرجستان را به بازار جذابی برای سرمایه گذاری ایرانی تبدیل کرده است.	یقین نما

<p>یک سناریوی بالقوه شامل امضاء موافقت نامه ی بازرگانی آزاد میان ایران و اتحادیه ی گمرکی اوراسیا، می تواند این چالش را هم برای ایران، هم برای ارمنستان و البته برای روسیه به یک فرصت بزرگ تبدیل کند.</p>	<p>نگرش نما</p>		
<p>در هر صورت تهران از روابط نزدیک تفلیس و واشنگتن، مشارکت روزافزون گرجستان در طرح های ناتو، تلاش این کشور برای عضویت در ناتو و همکاری با اتحادیه ی اروپا ناخشنود است.</p>	<p>تدیدنما</p>		
<p>خاورمیانه مکانی است که با وجود تأثیرپذیری شدید از سطح متغیر امنیت جهانی، هم در دوره جنگ سرد و هم پس از آن، طی چند دهه گذشته همواره از یک سطح امنیتی مستقل برخوردار بوده است.</p>	<p>یقین نما</p>	<p>مقاله برجام، پرونده اتمی و بسترهای امنیتی سازی و غیرامنیتی سازی</p>	<p>۷</p>
<p>سفر لوران فابوس، وزیر امور خارجه فرانسه، فرانک والتر اشتاین مایر، وزیر امور خارجه آلمان، سفر پوتین رئیس جمهور روسیه و موارد بسیار دیگری، نوید آینده ای روشن در عرصه سیاست خارجی کشور را میدهد.</p>	<p>نگرش نما</p>		
<p>مقامات امریکایی تخمین زده اند که پس از تحریم های نفتی، ایران حدود ۱۴ میلیارد دلار سرمایه گذاری خارجی از دست داده است.</p>	<p>تدیدنما</p>		

<p>به واسطه سیاستهای تحریک آمیز آمریکا و رژیم صهیونیستی بر علیه ایران و احساس نگرانی تاریخی اعراب نسبت به ایران، موضوع هسته ای به تدریج تبدیل به معمای امنیتی در منطقه شد و روند پیشرفت فنی برنامه هسته ای و احساس ناامنی برخی کشورهای منطقه به موازات همدیگر پیش رفت.</p>	<p>یقین نما</p>		<p>۸</p>
<p>برخی بر این باور بوده اند که رویارویی ایران و آمریکا هویتی است و بنابراین از برنامه هسته ای باید به عنوان موضوع ملی و غرور آفرین و نماد اراده و قدرت ملی طرف مقابل و منحرف کردن توجهات از حوزه های دیگر استفاده کرد.</p>	<p>نگرش نما</p>	<p>مقاله پیامدهای منطقه ای و بین المللی برجام: رویکردی استراتژیک</p>	
<p>با وجود اینکه نگرانی و تردید اعراب نسبت به ایران همواره وجود داشته، اما تا قبل از آشکار شدن ابعاد برنامه هسته ای ایران، واکنشهای</p>	<p>تدیدنما</p>		

			تند و رادیکال نسبت به جمهوری اسلامی در بین کشورهای منطقه وجود نداشت.
۹	مقاله ماهیت برجام از منظر حقوق بین الملل	یقین نما	برنامه جامع اقدام مشترک تعهدات سیاسی بین ایران و ۵+۱ و اتحادیه اروپا را نشان می دهد.
		نگرش نما	متعاقب انعقاد این توافق برخی مدعی بودند چنانکه مجلس وارد موضوع تصویب نشود خود به خود در پایان ۹۰ روز، برجام برای ایران قابلیت اجرایی پیدا می کند و در آن زمان استدلال می کردند که این به مصلحت نظام است.
		تودیدنما	اصولاً دولتها تمایل ندارند به طور صریح در موافقت ها مشخص کنند که توافق بعمل آمده، حقوقی و الزام آور و یا فاقد نیروی الزام آور حقوقی است.
۱۰	مقاله کالبدشناسی مذاکره هسته‌ای ایران و آمریکا تا حصول برجام و تصویب قطعنامه ۲۲۳۱	یقین نما	رهبر انقلاب می فرماید: "هدف اینها [آمریکایی‌ها] ریشه کن کردن و از بین بردن صنعت هسته‌ای در کشور است و قصدشان این است که نگذارند صنعت هسته‌ای کشور و با اهدافی که نظام جمهوری اسلامی دارد تحقق پیدا کند."
		نگرش نما	براساس بیانات رهبر انقلاب، جمهوری اسلامی علاوه بر هدف کلان حفظ حقوق هسته‌ای و حق غنی سازی در رأس آن، به دنبال رسیدن به اهداف و دستاوردهایی نیز بوده است که رسیدن به آنها در بستر مذاکرات میسر می شده است. از منظر جمهوری اسلامی، سه هدف عمده عبارت بودند از: الف. لغو تحریم‌های ظالمانه ب. شکست فضا سازی دشمن در سطح افکار عمومی دنیا ج. آشکارتر شدن ماهیت استکباری آمریکا
		تودیدنما	با وجود اینکه من خوش بین نبودم به مذاکره با آمریکا، با این مذاکرات موردی، مخالفت نکردم، موافقت کردم. از مذاکره کنندگان هم با همه وجود حمایت کردم...
۱۱	مقاله روابط ایران با اروپا پس از خروج آمریکا از برجام	یقین نما	آنچه مسلم است اینکه سه کشور اروپایی با پیشگامی فرانسه از یک سو در صدداراده حداقل تضمین ممکن به ایران و از سوی دیگر، در صدد خرید زمان برای مشخص شدن تکلیف ترامپ و همراهانش در انتخابات میان دوره ای کنگره بودند.
		نگرش نما	برگ برنده ای که در دست ایران قرار دارد کشورهای اروپایی هستند که جزء طرفین مذاکرات هسته‌ای هستند.

<p>به دلیل بدگمانی به کشور آمریکا و کشورهای اروپایی بود که بعد از اعلام ترامپ، حسن روحانی ریاست جمهور کشورمان در سخنرانی خود عنوان کرد ما ظرف چند هفته آینده ضمن مذاکره با کشورهای اروپایی، روسیه و چین راینی و هماهنگی های لازم را انجام می دهیم.</p>	<p>تردیدنما</p>	
--	------------------------	--

حال که موارد ابزارهای فراگفتمانی بر روی مجموعه برجام (سند برجام و ۱۰ مقاله منتخب زن و مرد) مورد بررسی قرار گرفته و هر ابزار فراگفتمانی بصورت مجزا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و هر کدام درصد وقوع و تعداد آن تعیین گردیده است، نمودار و جدول فوق نشانگر این موضوع است که مجموعه برجام (سند برجام و مقالات مرتبط) چه درصدهایی از کل سه ابزار فراگفتمانی را به خود اختصاص داده است. نمودار (۴) نشان می دهد که ابزار فراگفتمانی یقین نما با ۵۰٪ درصد ابزار یقین نما در رده نخست موارد سه گانه فراگفتمانی هایلند قرار دارد و ابزار نگرش نما و تردیدنما در رده دوم و سوم قرار دارند. در همین راستا با توجه به اینکه فراگفتمان یقین نما در کلیه مجموعه برجام فراگفتمان یقین نما در صدر قرار داده شده و بعد از آن نگرش نما قرار گرفته است و ابزار تردیدنما بدنبال آن، رده سوم را به خود اختصاص داده است، نشان از روند خاص و یکپارچه‌ای دارد که گروه ۱+۵ (چین، فرانسه، آلمان، روسیه انگلستان و آمریکا با نماینده عالی اتحادیه اروپا در امور خارجی و سیاست‌های داخلی) و جمهوری اسلامی ایران بدان پایبند بوده و این روند را حفظ کرده و نگرشی مثبت را در آینده خواهان بوده‌اند.

۵- نتیجه گیری

پژوهش حاضر به منظور بررسی ابزارهای فراگفتمانی بر مبنای مدل هایلند (۲۰۰۵) روی پیکره سند برجام و ۱۰ مقاله مرتبط با برجام انجام شده است. در این مقاله از یک سوی متغیرهای کلامی و درصد وقوع آنها در مجموعه برجام مورد بررسی قرار گرفته و از سوی دیگر متغیر جنسیت نیز مورد توجه قرار گرفت. نتایج حاصل از بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که اعضا توافق برجام از نگرش نما و یقین نما بیشتر از سایر متغیرهای کلامی برای توافق برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) استفاده نموده‌اند و این مسأله نشان می‌دهد که توجه به آثار برجام در آینده و واکنش‌های طرفین تعهد یکی از مؤلفه‌های تأثیرگذار در آینده برجام است. علاوه بر این، متغیر یقین نما نشانگر بیان شفاف برخی تعهدات طرفین است که می‌بایست از طرف هر کدام رعایت شود و در صورت نقض تعهد، انتظار می‌رود که با نقض کنندگان

مقابله شود. همچنین درصد وقوع متغیر تردیدنا حاکمی از مهم بودن توافق و برخی نشانه‌های عدم اعتماد است. همچنین نشان از شک و تردید در توافق را نشان می‌دهد. در حیطه بررسی نگرش جنسیتی نیز شاهد تفاوت معنادار در دو گروه زنان و مردان از حیث ابزار فراگفتمانی یقین‌نما می‌باشیم که مردان دو برابر گروه زنان از نگرش یقین‌نما استفاده کرده‌اند. مردان بیشتر از نگرش یقین‌نما و امید به آینده در توافق صحبت کرده‌اند، اما زنان برعکس مردان، از متغیر نگرش‌نما و دیدگاه مثبت تری به توافق نگاه کرده‌اند. جنسیت گروه مردان هر چند غالب‌تر از دیدگاه زنان بوده است.

بررسی حاضر نشان داده است که آن چیزی که در زبان‌شناختی مفاهیم و معانی وجود دارد و آن چیزی که نشانه‌های نمادین و مفاهیم انتزاعی ذهن نام دارد، فراتر از زبان نوشتاری است. چیزی که در واقعیت اتفاق افتاده است و نقض برجام را به همراه داشته است حاکمی از فاصله میان نشانه‌های نمادین، زبان گفتاری متفاوت و مفاهیم انتزاعی است که می‌بایست بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد. به عبارتی دیگر، توافقات بین‌المللی میان جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها دارای دو بخش مهم و اساسی است؛ بخش اول که توافقات عینی و حقوقی است که ممکن است همانند برجام در یک سند منتشر شود و بخش دوم که از نظر پژوهش حاضر بسیار مهم و اساسی، درک و نگرش طرفین نسبت به تعهدات مندرج در آن و حصول اطمینان بخشی یا عدم اطمینان به دیگری در توافق است. از این حیث، توافقی مطلوب است که ابتدا بتواند نگرش‌های موجود میان طرفین را به درجه یقین یا نزدیک به آن برساند تا شاهد چنین نگرش‌های متضادی در عرصه توافقات بین‌المللی نباشیم. به نظر می‌رسد این زنگ هشدار برای دستگاه دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران است که ابتدا بتواند نگرش‌های اطمینان بخش را از سوی طرفین توافق حاصل نماید و سپس در بخش‌های توافق و از منظر حقوقی، نسبت به الزامی بودن تعهدات کوشاتر باشد.

منابع و مأخذ:

- ابوالحسن شیرازی، حبیب‌اله (۱۳۹۴). کالبد شناسی مذاکره هسته ای ایران و آمریکا تا حصول برجام و تصویب قطعنامه ۲۲۳۱، **پژوهشنامه روابط بین‌الملل** - تابستان ۹۴
- امینی، علیرضا، جاودانی مقدم، مهدی (۱۳۹۷)، تحلیلی برای دیالکتیک سوژه و ابژه در شکل‌گیری ایران هراسی پس از انقلاب اسلامی، **فصلنامه رهیافت انقلاب اسلامی**، سال دوازدهم، شماره ۴۴، صص ۱۲۰-۱۰۱.
- توتونچی، عباس علی، زیباکلام، صادق، نیاکویی، امیر (۱۳۹۷)، بررسی ریشه‌های شکل‌گیری «سیاست تغییر» اوپاما در قبال مسئله هسته‌ای ایران، **فصلنامه رهیافت انقلاب اسلامی**، سال دوازدهم، شماره ۴۴، صص ۷۸-۶۱.
- حسنی فر، عبدالرحمن، امیری پریان، فاطمه (۱۳۹۳). **تحلیل گفتمان به مثابه ی روش، کارشناسی ارشد**، جستارهای سیاسی معاصر، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال پنجم، شماره اول، بهار ۱۳۹۳، صص ۴۹-۶۷
- خبیری کابک (۱۳۹۶). تأثیر برجام بر جایگاه ایران در معادلات غرب آسیا، **فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل** - بهار ۹۶
- خلیلی رضا (۱۳۹۵). پیامدهای متفقه ای و بین‌المللی برجام: رویکردی استراتژیک، **فصلنامه مطالعات راهبردی** - تابستان ۹۵
- رستمی، فرزاد (۱۳۹۵). برجام، پرونده امنی و بسترهای امنیتی سازی و غیرامنیتی سازی، **فصلنامه تحقیقات سیاسی بین‌المللی** - تابستان ۹۵
- زارع، شریف (۱۳۹۶). **پایان نامه کارشناسی ارشد**، بررسی مقابله ای عبارات احتیاط آمیز و تأکیدی در علوم مختلف در مقالات پژوهشی فارسی و انگلیسی، دانشکده ی ادبیات و علوم انسانی، تابستان ۹۶.
- زاهدی، نسا (۱۳۹۵). مقاله تأثیر برجام بر همکاری های امنیتی اتحادیه اروپا و ایران، **فصلنامه مطالعات راهبردی** سیاست گذاری عمومی - پاییز ۹۵
- شساروق زهرا سادات . مقاله ارتباط میان کمیته تحریم ۱۳۳۷ و کمیسیون مشترک در پرتو اجرای برجام، **فصلنامه پژوهش حقوق عمومی** - زمستان ۹۵
- ظاهری علیرضا. مقاله نسل جدید موافقت نامه های بین المللی: برجام، فصلنامه **پژوهش حقوق عمومی** - بهار ۹۷
- عبدی، رضا. (۱۳۸۸). "به کارگیری راهبردهای فراگفتمان در مقالات علمی-پژوهشی فارسی و انگلیسی؛ مطالعه هنجارهای ژانری جامعه گفتمانی در مقاله های فارسی". **مجله زبان و زبان شناسی**، سال پنجم، شماره اول، پیاپی نهم، -۱۸۰. صص ۱۶
- مظفری، زهرا (۱۳۹۶). مقاله تحلیل زبان‌شناختی بازتاب برجام در گفتمان های رقیب بر اساس رویکرد انتقادی فرکلاف، **فصلنامه مطالعات زبان‌ها و گویش های غرب ایران** - زمستان ۹۶

منابع لاتین

- Hyland, K. (1998). Boosting, hedging and negotiation of academic knowledge. *Text*, 18(3), 349-382.
- Hyland, K. (2005a). *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. London: Continuum.
- Hyland, K. (2005b). "Stance and engagement: A model of interaction in academic discourse". *Discourse Studies*, Vol. 7(2): 173-192.
- Lakoff, G. (1972). "Hedges: A study of meaning criteria and the logic of fuzzy concepts". In Paul, Peranteau, J. Levi, G. Phares (eds.), *Papers from the Eighth Regional Meeting of the Chicago Linguistics Society*, 183-228. Chicago: Chicago University Press.